

УДК 821.161.2Лукаш1/7.08

Федунович-Швед О. Т.

ЛЕКСИКА ПЕРЕКЛАДІВ МИКОЛИ ЛУКАША В ОДИНАДЦЯТИТОМНОМУ «СЛОВНИКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ»

Микола Лукаш своєю перекладацькою творчістю зробив надзвичайний внесок в українську культуру і розвиток літературної мови. Мета статті - показати, як лексика перекладів М. Лукаша представлена в одинадцятитомному «Словнику української мови».

У сучасних українських мовознавчих студіях виразно окреслилося зростання уваги до історичних джерел формування лексики літературної мови, до висвітлення її зв'язків із культурно-писемною традицією та з територіальним розмаїттям літературно-мовного процесу від кінця XVIII - до початку XX ст. [7; 10; 11; 12]. Перекладацький досвід М. Лукаша та його мовні здобутки набувають у цьому контексті ключово-

го значення, адже ще на початку 1990-х у передмові до окремого тому поетичних перекладів М. Лукаша М. Москаленко писав: «Проблема цілісного осмислення творчої спадщини Миколи Лукаша відчувається як насушна необхідність і обов'язкова умова повноцінного існування сучасної української культури» [4, 5].

До 80-літнього ювілею перекладача, який відзначали у грудні 1999 р., з'явилося чимало

публікацій - у фахових філологічних та громадсько-політичних журналах, у газетній періодиці, їх автори - сучасники й друзі, побратими з перекладацького цеху - ділилися своїми спогадами про М. Лукаша, розповідали про мало-відомі факти з його особистого й професійного життя, вводили постать геніального майстра в контекст українського національно-культурного відродження кінця 1980-х. Це насамперед статті Івана Дзюби (Чаклун-характерник українського слова [М. Лукаш]. - Сучасність, 1998.- Ч. 9.- С. 128-134); Валерія Шевчука (Геній побіч нас. - Кур'єр Кривбасу.- 2000.- Ч. 125-126.- С. 92-101), Григорія Кочура (Феномен Лукаша.- Всесвітня література в середніх навчальних закладах України.- 1999.-Ч. 12.-С 50-51), Михайла Москаленка (Не мав рівного собі: До 80-річчя Миколи Лукаша.- Жива вода.- 1999.- Ч. 12.- С. 3) та багато інших.

Бібліографічний показник публікацій про М. Лукаша [6] станом на 1999 р. налічував близько 140 позицій. Проте суто мовознавчих праць у ньому небагато [2; 3; 7; 8; 9; 13; 14] і практично всі вони стосуються перекладознавчих аспектів творчості майстра. Так, О. Лучук аналізує індивідуальний підхід М. Лукаша і П. Куліша до перекладу поетичних текстів В. Шекспіра. О. Медвідь торкається мови перекладів М. Лукаша у зв'язку із проблемою стильового маркування просторічної лексики, способу її представлення в «Словнику української мови» й використання такої лексики в художніх перекладах. Проблема фокусується навколо того, що практика української лексикографії радянської доби «спиралася на ідеологізовану норму, що відбивала не стільки живий мовний процес, скільки політичну настанову щодо обмеження самобутньої національно колоритної лексики. Тому й вилучався із Словникової картотеки неоціненний здобуток неперевершених авторитетів і майстрів художнього слова, зокрема, Миколи Лукаша, і словниковий матеріал зачерпувався не з повноти історичного буття народу, а з передових відфільтрованих джерел» [3, 330]. О. Медвідь наголошує на одній з важливих рис мови Лукашевих перекладів - її живленні з історичних джерел, що впродовж багатьох сотень років формували неповторний профіль української мови, розмаїття її лексики і фразеології.

За визнанням багатьох своїх сучасників, Микола Лукаш був не тільки перекладачем, письменником, літературознавцем, а й самовідданим лексикографом. Усе своє свідоме життя він укладав картотеку української лексики та фразеології, маючи на меті створити новий тлумачний

словник української мови ХХ століття, що значно перевищив би і словник Бориса Грінченка, і словник Агатангела Кримського... Словник, який би охопив як по горизонталі, себто географічно, так і по вертикалі, себто в плані історичному, нашу багатющу, казково багату й шедру мову, всі її набутки [15, 714, 733].

Загальне визнання словникового багатства перекладів М. Лукаша перебуває в певній суперечності з фактичною їх представленістю в «Словнику української мови». І хоч у статті «Художній переклад і культура мови» В. Коптілов зауважував, що творчість М. Лукаша більш-менш повно представлена в СУМІ, оскільки в ньому є посилання на переклади «Фауста», «Декамерона», поезій Р. Бернса [1, 96], та при цьому варто зазначити, що контексти з перекладів поезій Р. Бернса наводяться лише при трьох словах. Ці слова належать до лексики активного вжитку й не відображають суто індивідуальних рис перекладацького лексикону М. Лукаша, порівн.: *буйний* - «бурхливий» (*Процавайте, буйні ріки й бистрі ручаї!* (Берне, Вибр., перекл. Лукаша, Мисика; СУМ, I, с 251; ще - контекст із творів Лесі Українки); *знаходити* - «помічати, бачити у комусь, чомусь що-небудь» (*Жених мій унадивсь до Бетсі... І що він у ній, навіжений, знайшов* (Берне, Вибр., перекл. Лукаша, Мисика; СУМ, III, с 647; ще - контекст із творів Панаса Мирного); *зсушити* - «висушивши, зробивши сухим, позбавити життєздатності» (*Зсушив, зв'ялив, оббив мій лист Злий вітер-недосвіт...* (Берне, Вибр., перекл. Лукаша, Мисика; СУМ, III, с 724).

За нашими спостереженнями, посилання на переклади М. Лукаша в ілюстративній частині словникової статті знайдемо лише в перших трьох томах «Словника української мови», що вийшли друком упродовж 1970-1972 рр. У 1973 р. М. Лукаша виключено зі Спілки письменників України. В четвертому томі Словника, що з'явився того ж таки 1973 р., а також в усіх наступних томах ілюстративних контекстів із його перекладів уже немає. Можна з цілковитою певністю припускати, що виключення М. Лукаша зі Спілки письменників, а також критичні статті щодо мови тогочасних перекладів спричинили й вилучення мовних надбань перекладача зі «Словника української мови».

Як нам вдалося встановити, у перших трьох томах «Словника української мови» міститься 135 слів, що їх вживання та лексичне значення ілюструється перекладами М. Лукаша. Крім трьох вищенаведених контекстів із перекладів поезії Р. Бернса, такі контексти виступають при

57 словах, ужитих у перекладі «Декамерона» Дж. Боккаччо (напр., *благолітний, верхогони, в'ючак, глибка, доброхитний, звичай* та ін.) та при 75 словах, ужитих у перекладі «Фауста» И.-В. Гете (напр., *безум, вимисел, винозорий, відрадоці, горній, добичник, жемчуг, застум, закоханець* та ін.). Можна помітити, що в наведеному ряду переважають слова, що не належать до буденного вжитку, а тому могли бути використані М. Лукашем саме для відтворення колориту історично віддаленої епохи. Ядро такої лексики становлять іменники (50 слів) та дієслова (47 слів). Специфіка мови перекладів порівняно рідше виявляється у прикметниках (20 слів) та прислівниках (15 слів) тощо.

Стильове маркування лексики, що ілюструється контекстами із перекладів М. Лукаша, відбиває її належність до пасивного словникового фонду. Так, до діалектних зараховано, напр., такі слова: *безбач, бистрень, вибештувати, вимовка, глибка, застум, збагнітувати, зглибока, здуміло*. Проте більш докладний аналіз виявляє, що окремі з них мали свою традицію й набули виразної стильової специфіки в українській літературній мові, а також - у розмовному мовленні української інтелігенції. Іменник *бистрень* -рос. «потокъ, быстрый ручей» - словник Грінченка подає з посиланням на Кулішів переклад «Книги Іова»: *Брати мої невірні, як той бистрень, що дзюркотить на провесні в долині* (Сл. Гр., 1, с. 57). Контекст дозволяє припускати не лише розмовнодіалектне, а й авторське, книжне джерело цього слова. Проте з певністю можна сказати, що свою стильову спроможність воно виявило насамперед як слово *поетичне, порівн.: Ось дерева, гори-кручі, Онде бистрень клекотить, Прямовисно вниз летючи* (М. Лукаш, перекл. «Фауста»), а також у поезії А. Кримського: *Касія і цинамони Усаду тім розцвітають, А з Ліван-гори дзюркоче Прохолодний бистрень чистий* (Крим., с. 27). Як бачимо, в усіх поданих контекстах - і в П. Куліша, і в А. Кримського, й у М. Лукаша - відчутна спорідненість у змалюванні поетичного образу. Й цілком вірогідно, що саме творчість П. Куліша започаткувала життя цього слова в поетичній мові.

Для ілюстрації лексичного значення діалектного дієслова *вбештувати* («вилаяти») «Словник української мови» подає лише два джерела: збірку М. Номиса (*Вибештував, буде з його*) та «Декамерон» Дж. Боккаччо в перекладі М. Лукаша: *З великої досади вибештували вони добре своякиню, що невтішно ридала* (СУМ, I, с. 349), проте історія цього слова доволі цікава.

Утворилося воно від іншого дієслова - *вештати* («ганити, лаяти») (СУМ, I, с. 164). Для його пояснення СУМ (ідучи за словником Грінченка) використовує текст С. Руданського: *Не вважає архірей, Що сам не без того, А бештає за гріхи Вдівця молодого*. У статті Л. Ткач та І. Черкез «Ольга Кобилянська і західноукраїнський варіант літературної мови (за матеріалами листування письменниці)» наведено переконливі аргументи на доказ того, що появу слова *бештати* в українській мові слід пов'язувати із церковно-шкільною сферою, оскільки етимологічно воно виводиться від латинського *bestia* (*bestia*) й первісно означало «ганити, лаяти, сварити, називаючи когось *bestією*, людиною, яка скоїла щось недобре, лихе [можливо, первісно - про школяра, який чимось завинив]». Підтвердженням цього є й вищеподаний контекст із творів С. Руданського, і вживання слів *бештати, збештати* в значенні «критикувати, висловлювати критичні зауваження - щодо написаного» - в листах О. Кобилянської. Леся Українка в листі до О. Кобилянської вживає дієслово *бештати* у лапках, з чого робиться припущення про те, що саме з мовлення своєї буковинської товаришки запозичила це слово й Леся Українка. У творах В. Стефаніка, в авторському мовленні, засвідчено іменник *бештанина* - «лайка, дорікання» (СУМ, I, с. 164). «Російсько-український словник» за редакцією А. Кримського та С. Єфремова не подає до слова *бештати* жодної з тих позначок, якими укладачі цього словника зазвичай вказували на територіальне обмеження у вживанні слова (зах[ідне], гал[ицьке] чи Ешл[алектне]) - можливо, якраз через те, що вони були свідомі саме соціальної, а не територіальної маркованості цього дієслова. У польській мові перші фіксації дієслова *besztac* «*bestia^ pazuwac, lajac obelzywie*» припадають на XVII-XVIII ст., поширене воно було на Поділлі, Волині, Поліссі, в Червоній Русі. Українські мовознавці вважають його запозиченням із польської мови, а польські мовознавці, навпаки, запозиченням у польську з української [12, 184]. Та незалежно від того, як кваліфікувати статус окремих слів, фактом залишається те, що у своїй перекладацькій творчості М. Лукаш відтворював ті спільні з польською мовою лексичні шари, активізація яких у літературній мові пов'язана з розвитком літератури й писемності стародавньої української доби - періоду взаємних контактів української та польської мови. Це спостереження стосується й інших слів, що в «Словнику української мови» маркуються як *діалектні* й ілюструються перекладами М. Лукаша.

Віддіслівний іменник *вимовка* («відмовка») М. Лукаш ужив у перекладі «Декамерона»: *Піуччо, юнак не дуже-то хитрий, помітивши, що так уклепався, не придумав жодної вимовки, щоб викрутитись* (СУМ, I, с. 433). За своїм значенням іменник співвідноситься з одним зі значень дієслова *вимовлятися* – «відмовлятися від чого-небудь, пояснюючи причини», що також маркується в СУМі як *діалектне*. Проте це значення було загальноновживаним у західноукраїнському варіанті літературної мови кінця XIX – початку XX ст., а також у мовленні української інтелігенції. Воно засвідчене творами О. Кобилянської, працями відомого лексикографа З. Кузеля (МСБ, с. 53), а також листуванням Лесі Українки: *Як мені вимовляється та оправдуватися, то нема гірше* (СУМ, I, с. 343). Формування цього значення припадає, як можна гадати, на староукраїнський період, адже воно властиве й для дієслова польської мови *wymawiać się*, а віддіслівний іменник *wymówka*, *wymówka* – «відмовка, викрут» – фігурує вже в пам'ятках XVI – першої половини XVII ст. (СлУМ, вип. 5, с. 215).

Подібні зв'язки має й прислівник *здуміло*, що маркується в СУМі як *діалектний*, проте має співвідносні утворення у польській мові й засвідчений пам'ятками української мови XVI – першої половини XVII ст. Що ж до одинадцятитомного «Словника української мови», то авторство поданих у ньому ілюстративних контекстів характеризує це слово, а також інші слова цього словотвірного гнізда як такі, що належали до соціолекту української інтелігенції: *здумілий*, *діал.* – здивований (без ілюстративного контексту) [проте воно виступає в поясненні слів до 50-томного видання творів І. Франка]; *здуміло*, *діал.* – присл. до здумілий: [Вагнер:] *Та що ж ти став і дивися здуміло? Мов поночі побачив дивне щось?* (Гете, Фауст, перекл. Лукаша); *здуміння*, *діал.* – стан за знач. здуміти і здумітися: [Килина (*оговтавшись від здуміння, ворожо*):] *Чи ба! Я в добрий час тобі сказала! Ну-ну, тепер не довго настоїшся!..* (Леся Українка); *здуміти*, *док., діал.* – те саме, що здумітися (без ілюстративного контексту); *здумітися*, *док., діал.* – здивуватися: *Яким роздумував над добрими людьми, як то вони з ним собі постутили, здумівся над їхньою чеснотою і любов'ю, з якою пригорнули його до себе* (С. Ковалів) (СУМ, III, с. 551–552).

Дієслово *здумітися* здавна вживалося в українській поезії, порівн.: *Василії, котрого зовем Великий, Тот, куди одправляв служби в зацній празники, В світлих ризах і в барзо коштов-*

ной короні, При великом духовних і світських соборі, І кди му з уважностю всі услужували, Як архіерейові, честь му виражали, На що смотрячи, Валенс праве ся здумівав <...> (УЛ XVII ст., с. 227). «Словник української мови XVI – першої половини XVII ст.» фіксує більшу порівняно із сучасною українською літературною мовою кількість одиниць цього гнізда, причому в пам'ятках, які походять і з Правобережної, і з Лівобережної України: *здумѣванє, здумѣваньє* (*стп.* *zdumiewanie*) – «здивування, здивування, зчудування»: *Снадне тоє дамѣванє ш (т) себе ш (т)далити можемо* (Київ, 1646); *здумѣвати* (*стп.* *zdumiewać*) – «здивовувати, дивувати, *діал.* здумівати»: *послалъ ихъ, абы чѣдами людей дамѣваючи, готовыхъ послушникѡвъ до навки мѣли* (Київ, 1637); *здумѣватися, дамѣватися, дамѣватися* (*стп.* *zdumiewać się*) – «дивуватися, *діал.* здуміватися»: *Прето дамѣваеться, Разумъ мой стра(ш)ливый, Зраши величествъ твоє, и Недостойнство свое* (Чернігів, 1646); *здумѣлость* (*стп.* *zdumiałość*) – «здивування, *діал.* здумілість»: *такъ розмаитыми фїѣрами, мною и ро(з)мантою Бо(з)скою славою на себе поглядати бѣдѣтъ, ижъ кождый до задивенья и дамѣлѡсти прїидеть* (Вільна, 1627); *здумєнє, дамѣна, дамѣна* (*стп.* *zdumienie*) – «здивування, *діал.* здуміння»: Оужасновєніє: *дамѣ(н)єса, затровжѣ(н)єса* (1627, Лексикон... П. Беринди) (СлУМ, вип. 11, с. 207–208).

Слова цього гнізда – загальноновживані у сучасній польській мові: *zdumieć (się)* – «здивувати(ся)»; *zdumienie* – «здивування»; *zdumiewający* – «гідний подиву; чудовий» (ПУСл, с. 293). Натомість в українській мові вони набули статусу слів хронологічно й соціально маркованих. І саме цю їх властивість реалізує М. Лукаш і в перекладі «Фауста» Й.-В. Гете: *Знайшли небагом мертве тіло, Й корінфський приятель здуміло* (*Хоч і збагнувало труп*) *Впізнав того, хто серцю люб* (Лукаш 1990, с. 134), і в перекладі «Дон Кіхота» М. де Сервантеса: *Дон Кіхот вразився і здумівся як безчільністю Рицаря Місяця-Білозора, так і причиною виклику* («Дон Кіхот», с. 634).

Для ілюстрації вживання іменника *вимисел* у значенні «те, що вигадане, чого немає в дійсності» СУМ подає контекст тільки з перекладу М. Лукаша: [Форкіада:] *ще славлять, ніби двійником являлась ти, – Тебе і в Трої, і в Єгипті бачили*. [Єлена:] *Облиш химерні вигадки та вимисли* (СУМ, I, с. 431; «Фауст»), проте й це слово було відоме ще в староукраїнській мові:

вымысль, вимисель, вимисль, вымысль, вымысль - *(те, що вигадане)* «вигадка, вимисел» (СЛУМ, вип. 5, с 219).

Використовуючи дієслово *збагнітувати* у значенні «понівечити, попсувати»: *Той Менелай йому і носа, й вуса втяв, Збагнітував, що страх було дивиться* (Гете, Фауст, перекл. Лукаша, СУМ, III, с 425) [*збагнітувати, діал. ~ док. до багнітувати* - «нівечити, псувати» (СУМ, I, с 84)], М. Лукаш також перебуває у згоді з традиціями літературної мови. Адже це дієслово використовували й Ганна Барвінок, і П. Куліш - у перекладі «Книги Іова»: *Збагнітував мою велику славу, ізняв з мене вінок мій осіяний* (Сл. Гр., 2, с. 121). Важливо наголосити на тому, що М. Лукаш, використовуючи дієслово *збагнітувати*, реалізує саме ті семантичні компоненти, які характерні й для мови П. Куліша, проте не відображені в «Словнику української мови», порівн.: *збагнітувати славу* - «применшити, принизити славу, знеславити» (у П. Куліша) і *збагнітувати когось, втявши носа й вуса* - «принизити чоловічу гідність» (у М. Лукаша). Переносне, образне вживання дієслова *багнітувати* засвідчує й поетична творчість П. Грабовського: *Хіть напала мандрувати, Аж молодшає чуття; Годі ум багнітувати над питаннями життя* (СУМ, I, с. 84).

Окрім слів, маркованих в «Словнику української мови» як *діалектні*, М. Лукаш уживає в своїх перекладах такі, що мають у Словнику й інші стильові позначки, напр.: застарілі *богобоящий, веретище, відринуті, вірниця, дання, даритель, добичник, доброхотний, закоханець*; рідковживані *відрадоці, вістувати, жемчуг, закохання, звичай, зоровий, зрадний*; західне *зглибляти*; дореволюційне *благодійність (!)*; книжне *благоліпний*; історизм *забороло* тощо; розмовні *городникувати, гріховода, загад, загреба, злагодити, знайомець, знишка* та ін. Кожне із цих слів варте окремої розвідки щодо того історичного глґа, яке за ним відслонюється. У цій статті обмежуємося лише загальною тезою щодо зв'язків слововжитку М. Лукаша із творчістю письменників-класиків XIX ст. Так, у статтях «Словника української мови» до слів *веретище, відрадоці, застум, збагнітувати* виступають поряд ілюстративні контексти із перекладів М. Лукаша та контексти з творів Ганни Барвінок; до слів *відгеримувати, зарватися* - контексти із творів Марка Вовчка; до слів *звичайний, зично* — контексти із творів Т. Шевченка; до слів *богобоящий, зв'ялити, зроду-віку* - контексти з творів І. Нечуя-Левицького; до слів *вичунувати, відринуті, застор-*

чити, засягати, знаходити - контексти із творів Панаса Мирного; до слів *божище, буйний, входитися, запрагнути, зневага* - контексти з творів Лесі Українки; до слів *благоліпний, злагодити* - контексти з творів М. Коцюбинського; до слів *висновувати, зглибляти, зорудувати* - контексти з творів І. Франка. Словниковий матеріал підтверджує слушну думку А. Перепаді, що у своїй перекладацькій практиці М. Лукаш «синтезував два потоки української мови - словобожанський і галичанський» [5, 7].

При цьому необхідно вказати на ще одну дуже цікаву рису Лукашевого підходу до спадщини літературної мови XIX ст. Ідеться про виняткову увагу до творчості П. Куліша та повернення до життя лексики з його творів. Ця риса залишилася в тіні, оскільки в «Словнику української мови» П. Куліш представлений хіба що романом «Чорна рада». Рідкісні випадки фіксації лексики з інших творів - через посилання на Словник Грінченка або ж на твори Ганни Барвінок, проте без згадки прізвища самого П. Куліша - усе ж таки є. Так, до слова *веретище, заст.* - «одяг з грубої тканини; бідний одяг, лахміття» - СУМ подає ілюстративні контексти з творів Ганни Барвінок (*Все веретище Остапове держалось тільки латками*) та в образному вживанні - з Лукашевого перекладу «Фауста»: *Глянь, він [Фауст] вже тліну рве покрови, Земне веретище своє, І в світлій ризи ефіровій Могутня юність повстає!* (СУМ, I, с 329). Між тим, це слово виступає ще в давній літературі; у творах І. Вишенського (СЛУМ, вип. 3, с 230). А П. Куліш використав його в перекладі Біблії: *І розірвав Яков одіж: свою, і нагорнув на чересла свої веретище, і плакав по синові своєму дні многі* (1 М 37: 34). *Оце ж попідрізуйте веретище, плачте і голосіте* (Єр 4: 8). Слово *відрадоці, рідко* - «те саме, що вірада» - СУМ подає з посиланням на твори Ганни Барвінок (*Молодоці, відрадоці! На серденьку своя воля...*), а також на переклад «Фауста»: [Сирени:] *Линьмо всі в Егейське море, Там потоне всяке горе У відрадоцах буття!* (М. Лукаш) (СУМ, I, с 626). Між тим у словнику Грінченка це слово подане з посиланням на твори П. Куліша: *Відрадоці жинзі, кому ви судились!* (Сл. Гр., 1, с. 226). Подібно й зі словом *застум, діал.* - «глухий закуток; глушина» (СУМ, III, с 336). «Словник української мови» подає до нього контексти із творів Ганни Барвінок (*У порівн. - *Прощай, Остапе!.. Чи не краще було нам і не знатись з тобою, не чувати, що по таких орандах, мову нуці по зв'язках застумах, діється?*) та з перекладу «Фауста»: [Фауст:] *Вітки, що*

опали в застумі духмянім, Малюються чіткіші передо мною (М. Лукаш). А словник Грінченка - із творів П. Куліша: *застум -рос.* «укромное место, пустынное глухое место»: *Сховалась ти на відпочинок, як лебідь в тихі застуми води* (трилогія «Петро Сагайдачний»); / *засвітився світ по застумах московських* («Дзвін») (Сл. Гр., 2, с. 102).

Переклади М. Лукаша, використані в ілюстративній частині «Словника української мови», навіть у тій невеликій кількості словникових статей і лише в перших трьох томах словника, дозволяють виявити глибокі й органічні зв'язки Лукашевої мови з текстами староукраїнських пам'яток, з творчістю письменників ХІХ ст., що створили основу нової літературної мови.

З особливою увагою М. Лукаш ставився до статі П. Куліша й активізував у своїх перекладах уживання таких слів, які в словнику Грінченка виступають з посиланням саме на твори П. Куліша (*бистрень, веретище, відрадоші, застум*). У своєму лексичному виборі М. Лукаш спирався на ґрунтовне знання мови книжної і розмовної. Своєю перекладацькою творчістю він розширив і збагатив стильові властивості й діалектних, і застарілих, і рідковживаних слів - як зі східно-, так і з західноукраїнських джерел. З цього перед сучасними мовознавцями постає завдання створити повний реєстр лексики перекладів М. Лукаша, увести її до «Словника української мови» нової редакції, переглянути й удосконалити стильове маркування сотень лексичних одиниць.

1. *Коптілов В. В.* Художній переклад і культура мови // Теорія і практика перекладу.- 1981.- Вип. 6.- С. 96.
2. *Лучук О.* Микола Лукаш і Пантелеймон Куліш: перехресні стежки перекладачів (Проблема відтворення при перекладі версифікаційних параметрів оригіналу) // Мовознавство: Тези та повідомлення ІІІ Міжнародного конгресу україністів.- Х.: Око, 1996.- С. 318-324.
3. *Медвідь О.* Просторіччя як категорія мовознавства і перекладознавства // Мовознавство: Тези та повідомлення ІІІ Міжнародного конгресу україністів.- Х.: Око, 1996.- С. 328-333.
4. *Москаленко М.* Високий шлях Миколи Лукаша // Микола Лукаш. Від Боккаччо до Аполлінера.- К.: Дніпро, 1990.- С. 5-Ю.
5. *Перепада А.* Моя Лукашіана // Зарубіжна література.- 1999.- №43, - С. 7.
6. *Савчин В. Р.* Микола Лукаш: бібліографічний покажчик // Іноземна філологія.- 1999.- Вип. 111.- С. 239-256.
7. *Савчин В.* Звільняє «загратоване» слово [До 10-ї річниці від дня смерті М. О. Лукаша] // Світ молоді.- 1998.- 28 серпня.
8. *Савчин В. Р.* Прислів'я і приказки як проблема перекладу (на матеріалі Лукашевого перекладу «Дон Кіхот» Сервантеса) // Іноземна філологія.- 1999.- Вип. 111.- С. 234-238.
9. *Савчин В.* Фразеологізми в перекладах М. Лукаша // Перекладознавчі студії.- Дрогобич: Відродження,- 1999.- Вип. 1.- С. 75-84.
10. *Ткач Л.* Західноукраїнський варіант літературної мови кінця ХІХ - початку ХХ століття і проблема мовної спадкоємності в сучасній Україні // Матеріали V Конгресу Міжнародної асоціації україністів. Мовознавство: Збірник наукових статей.- Чернівці: Рута, 2003.- С. 22-37.
11. *Ткач Л.* Особливості західноукраїнського слововжитку кінця ХІХ - початку ХХ ст. у контексті літературно-писемної традиції української мови // Мовознавство.- 2001.- № 3,- С. 113-119.
12. *Ткач Л., Черкез І.* Ольга Кобилянська і західноукраїнський варіант літературної мови (за матеріалами листування письменниці) // Науковий вісник Чернівецького університету.- Вип. 216-217: «Слов'янська філологія». Ольга Кобилянська - письменниця і громадянка: національне і загальнолюдське,- Чернівці: Рута, 2004,- С. 179-195.
13. *Цимбалюк Т.* «...І добрий смак помітний в кожному слові»: [Про мовну майстерність пер. М. Лукаша] // Мова та історія.- 1996.- Вип. 17,- С. 3-5.
14. *Цимбалюк Т.* Мова перекладу Миколи Лукаша: Фразеологія роману Мігеля де Сервантеса Сааведри «Дон Кіхот» / За ред. Л. О. Пустовіт.- К.: Довіра, 1996.- 238 с.
15. *Череватенко Л.* «Сподіваюсь, ніхто не скаже, що я не знаю української мови» // Фразеологія перекладів Миколи Лукаша; Словник-довідник / Уклали О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк.- К.: Довіра, 2002.- С. 711-734.

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ НАЗВ ДЖЕРЕЛ

«Дон Кіхот» - *Мігель де Сервантес Сааведра.* Премудрий гідальго Дон Кіхот з Ламанчі.- К.: Дніпро, 1995.- 703 с
 Крим,- *Кримський А. Ю.* Твори в п'яти томах.-Том 1: Поетичні твори. Оповідання.-К.: Наук, думка, 1972.-632 с
 Лукаш **1990** - *Микола Лукаш.* Від Боккаччо до Аполлінера.- К.: Дніпро, 1990.- 510 с
 МСБ - *Ткач Л. О.* Українська літературна мова на Буковині в кінці ХІХ - на початку ХХ століття. Частина 1: Матеріали до словника.- Чернівці: Рута, 2000,- 408 с
 ПУСЛ - Польсько-український словник / Укладачі Бачинський Д. В., Задніпряна А. В., Хотинська М. М.- К., 2003,- 708 с.
 СУМ - Словник української мови. В 11-ти томах.-К.: Наук, думка, 1970-1980.
 Сл. Гр.- *ГрінченкоБ. Д.* Словар української мови. Т. 1-4.- К., 1907-1909 (Перевидано фотоспособом.- К., 1996-1997).
 СЛУМ - Словник української мови ХVІ - першої половини ХVІІ ст.-Вип. 3: *Б-В*- Львів, 1996.-252 с.;Вип. 5:*2?*- Львів, 1998.-257 с; Вип. 11: *З*.- Львів, 2004.-255 с
 УЛ ХVІІ ст.- Українська література ХVІІ ст.- К.: Наук, думка, 1987.- 605 с

O. Fedunovych-Shved

LEXIS OF MYKOLA LUKASH'S TRANSLATIONS IN THE ELEVEN-VOLUME
PUBLICATION OF «VOCABULARY OF UKRAINIAN LANGUAGE»

Mykola Lukash and his translation works contributed to the development of Ukrainian language and culture. The goal of the article is to demonstrate how M. Lukash's lexis is shown in the eleven-volume publication of «Vocabulary of Ukrainian Language».